

KÜLTÜR BAKANLIĞI MÜSTEŞARI
Prof. Dr. EMİN BİLGİÇ'İN
AÇILIŞ TÖRENİNDE YAPTIĞI KONUŞMA *

31'inci yılına girmiş olan Kütüphaneciler Derneği'nin 16 yıldan beri an'ane haline getirdiği Kütüphane Haftası'nı kutlamak ve kütüphaneciliğin, kitapseverlerin birtakım problemlerini dile getirmek üzere toplanmış bulunuyoruz. Biliyorsunuz, yurdumuz Türkiye'de ve umumiyetle tarihîmizde Türkler olarak ve Türklük olarak kütüphane ve kitap sevmeye, kitabı değerlendirme an'anesi çok eski temellere, eski tarihiere dayanır. Anadolu'da gerçekten Hititler çağından itibaren arşivleme ve kütüphane tesisi bir âdet haline gelmiştir. Gene Anadolu'da, bileceğiniz, hatırlayacağınız şekilde, Efes'te Bergama'da, klasik çağlarda kütüphaneler tesis edilmekteydi ve bunlar büyük bir ehemmiyet arzettekte ve cemiyetin faydasına arzeditilmekteydi. Fakat şunu iftiharla belirtmek gerekir ki, mektep an'anesi gibi kütüphane an'anesi de, esas itibariyle yurdumuzda Selçuklularla kurulmuştur. Selçuklular ilk resmî sistemli, devlet tarafından destekli mektepleri kurmuşlar ve onların yanında, aynı zamanda gene devlet tarafından destekli, kütüphaneler vücuda getirmişlerdir. Şu halde gerek yurdumuzda, gerekse millî tarihimiz boyunca kitabın, kütüphaneciliğin bir köklü an'anesi vardır ve kitabın değeri, ehemmiyeti, cemiyeti, insanları, fertleri yetiştirmekteki lüzumu daha o zamandan beri ortaya konmuş ve bu esasa, uzun asırlar, başka milletlerin gıpta edeceği şekilde riayet edilmiştir. Ama itiraf etmek lâzım gelir ki, umumî manâdaki duraklama çağlarında bu sahada da gerileme başlamış ve maalesef kütüphanecilik de diğer mevzularımız gibi ihmale uğramıştır. Halbuki gene hepimizin hatırlayacağı şekilde camilerde, medreselerde bütün eğitim müesseselerinde bir kütüphane kurulması âdeti, itiyadı mevcut idi. Zamanla maalesef bu itiyad kaybedilmiş ve kitabın cemiyet için, fert için lüzumu ihmale uğramıştır.

---

* Kültür Bakanı Sayın Tevfik Koraltan, Ankara dışında olduğundan, açılış törenine katılamamış, yerine Kültür Bakanlığı Müsteşarı Prof. Dr. Emin Bilgiç konuşmuştur.

Ama şunu gene memnunlukla belirtmek gerekir ki, hemen hemen Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren kütüphanecilik ciddi bir meslek ve eğitim mevzuu olarak ele alınmaya başlanmış ve 1942'den itibaren bilhassa üniversitelerimizde kütüphanecilik eğitime geçilmiş ve 1955'den sonra da kütüphanecilik kürsüleri tesis edilmeye başlamıştır.

Bu hizmeti yapanların başında aziz Adnan Ötügen'i hatırlamamak mümkün değildir. Kendisini ve Fehmi Ethem Bey gibi Aziz Berker Bey gibi diğer zevatı rahmetle anıyorum.

Kütüphanecilik kürsüleri bugün üniversitelerimizin belli başlılarında mevcuttur ve sistemli öğretimlerle metotlu bilgilere sahip kütüphaneciler yetiştirmeye çalışılmaktadır. Ancak şunu itiraf etmek gerekir ki, henüz Türkiyemiz, henüz cemiyetimiz, bugün beklediğimiz ve özlediğimiz bir kütüphanecilik anlayışı, kütüphane hizmeti anlayışı ve kitapları değerlendirme anlayışı seviyesine yükselmiş değildir. Bu bakımdan kütüphanecilerimizin ve kürsülerimizin büyük gayretler sarfetmesi gerekmektedir. Tabii bununla bitmiyor iş; mesele, gene samimiyetle söylemek lâzım gelir, Bakanlığımızda düşünmektedir. Bakanlığımız halk kütüphanelerini ve çocuk kütüphanelerini sinesinde barındırıyor besliyor ve destekliyor; fakat kuruluş halinde bir bakanlık olmak itibarıyla biz de henüz bu hizmetin gereği gibi görülmesi için bütün imkânları yaratabilmiş, bütün imkânları elde edebilmiş değiliz. Ama şunu söylemeliyiz ki, kütüphaneciliğimiz bundan 30 sene evveline nisbetle metod, işletme, hizmet ve kitapların seçilmesi, değerlendirilmesi ve hizmete arzı bakımından büyük bir mesafe kaydetmiştir. Temenni ediyoruz, inşallah, önümüzdeki kısa zamanda gerek Bakanlığımızın gayretleriyle, gerekse hükûmetin, devletin vereceği imkânlar ve tahsisatlarla kütüphanecilik hizmeti, aynı zamanda seviyeli kütüphaneciler yetiştirmek suretiyle kürsülerimizin de yardımıyla medenî seviyeye ulaşacaktır...

TÜRK KÜTÜPHANECİLER DERNEĞİ GENEL BAŞKANI
Dr. NECMEDDİN SEFERCİOĞLU'NUN
XVI. KÜTÜPHANE HAFTASI'NI AÇIŞ KONUŞMASI

Değerli misafirlerimiz ve aziz meslektaşlarımız;

İnsan topluluklarının hepsinde olduğu gibi, bir mesleğin mensuplarının bir araya gelmek, birbirlerinin dert ve kıvançlarını paylaşmak, birbirleri ile görüş ve düşünce alış-verişinde bulunmak ihtiyacını duyacağı günler vardır. Bugün on altıncısını açmak üzere toplandığımız Kütüphane Haftası, bir kültür ve hizmetlerimizi tanıtmaya faaliyeti olma yanında, meslektaşlarımızın bu sosyal ve psikolojik ihtiyacını karşılayan 'bayram günleri' de olmaktadır. Bu bakımdan, 'kütüphanecilerin bayramı' diyebileceğimiz bu günlere bir daha erişebilmenin heyecan ve mutluluğunu yaşıyoruz. Yurdumuzun çok bunalımlı bir dönem geçirdiği, ülke ve millet bütünlüğümüze, Atatürkümüzün armağanı sevgili Cumhuriyetimize yönelen ve her geçen gün şiddetini artıran saldırıların vuku bulduğu elverişsiz bir ortamda da olsa, yeni bir Kütüphane Haftası'na kavuşmuş olmak biz kütüphanecileri sevindirmektedir.

Öte yandan, Türk insanının bilgili, kültürlü, vatan ve milletine yarayışlı milli kültürle yoğrulmuş olarak yetişmesinde; ülkemizin içtimaî, iktisadî ve teknik kalkınmasında önemli görevler yüklenmiş olan kütüphanelerimizin, bu görevleri ölçüsünde bir ilgi ve desteğe hâlâ kavuşamamış olması bizleri üzmektedir. Görevlerini bir karıncanın tevazuu ve sessizliği içinde, feragat ve fedakârlıklarla yürüten kütüphanecilerin, mesleklerinin toplum hayatında lâyık olduğu yeri almasından başka dilekleri yoktur. Bilgi ve kültür dağıtan, okuma susuzluğunu gideren birer 'sebil' olan kütüphanelerimizin bu hizmetlerini en iyi yapabilecekleri maddî ve manevî bir ortam yaratılmasını istemekteyiz. Elle tutulur, gözle görülür yatırımlara devletçe ve toplumca gösterilen ilgi ve desteğin insanlığınun, yani milleti ve devleti oluşturan yüce varlığın yetiştirilmesine yönelen çalışmalara da gösterilmesini diliyoruz.

Sevgili kütüphaneciler;

XVI. Kütüphane Haftası, Türk Kütüphaneciler Derneği'nin 30'ncü yılını yaşadığı mutlu bir dönemde kutlanmaktadır. Küçük bir meslektaş topluluğunun 1949 yılı sonlarında tutuşturduğu meş'ale, her geçen gün biraz daha aydınlatıcı duruma gelerek, elden ele, bugünlere ulaşmıştır. Umudumuz ve inancımız odur ki, daha nice yıllara, aynı etkinlikle kavuşacaktır. Yayınlarıyla, 29 yıldır aralıksız çıkarılan ve alanında 'tek' olma niteliğini sürdürmekte bulunan **Bülten**'i ile, mesleki, ilmî ve ictimai çalışmaları ile Türk kütüphaneciliğine, Türk milli eğitim ve kültürüne mütevazı imkânları ölçüsünde hizmetler eden Derneğimiz, şu anda yurdumuzun 50 ayrı köşesinde mesleğimizin bayrağını yükseltmekte, sesini duyurmaktadır. Mesleğimizin siyasî ve ideolojik hareketler karşısında tarafsızlık ilkesine bağlı kalınarak yürütülen Dernek çalışmaları sağduyu ve ilim anlayışı içinde kalma niteliğini bugüne kadar muhafaza etmiştir; inanıyoruz ki, bundan sonra da edecektir.

Kütüphane Haftamız, ayrıca, kütüphanecilik eğitim ve öğretimimizin üniversite eğitim ve öğretimi seviyesine yükselişinin 25'nci yıldönümüne de rastlamaktadır. Hatırlanacağı gibi, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi'ne bağlı olarak kurulan ilk kütüphanecilik bölümümüz, 1955 yılının Mart ayında öğretime açılmıştı. Çeyrek yüzyıl içinde sekiz yüz civarında mezun vermiş olan bu araştırma, eğitim ve öğretim kuruluşumuz, akademik çalışmaları ve yetiştirdiği elemanlarla yurt kütüphaneciliğine, millî eğitim ve kültürümüze değerli katkılarda bulunmuştur. Bu bölümün mezunları, her türden kütüphanelerimizde yönetici ve uzman, kendisinden sonra kurulan kütüphanecilik bölümlerinde öğretim üyesi veya görevlisi olarak hizmet etmek suretiyle, mesleğimizi kaderini oluşturur bir duruma gelmişlerdir.

Başta 1942'den itibaren Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesinde başlatıp 1954 yılı sonuna kadar ısrarla sürdürdüğü ders ve kurslarla kütüphanecilik eğitim ve öğretiminin üniversite seviyesinde olması gerektiği gerçeğini ilgililere kabul ettiren ve Bölümün kurulmasında büyük payı olan rahmetli büyüğümüz Adnan Ötügen olmak üzere, bu ilk kütüphanecilik yüksek eğitim ve öğretim kurumumuzun kuruluş ve gelişmesine katkısı bulunan herkese minnet ve şükran borçluyuz. Geleceğin kütüphaneci kuşakları, bu değerli hizmetleri, hiç şüphesiz, daima saygı duyarak hatırlayacaklardır.

Bu önemli yıldönümünün burada söylemeğe çalıştığımız bir kaç cümle ile anılması, elbette ki, yeterli olamaz. Meslek tarihimizin bu çok önemli

olayını, önemine değer bir biçimde kutlamamız gerekir. Bu alanda bazı hazırlıklar yapıldığını biliyoruz. Bir 'anı kitabı' hazırlanması, kütüphanecilik eğitim ve öğretimi konulu bir sempozyum düzenlenmesi.. gibi çalışmalar bunlar arasındadırlar. Demeğimiz de bu konuda kendine düşeni yapmaktan, bu çalışmalara katılmaktan ve destek olmaktan geri kalmayacaktır. Şimdilik bu önemli yıldönümünü meslektaşlarımızın ve ilgililerin dik-katine sunmakla yetiniyor; başta ilk kütüphanecilik bölümümüz olmak üzere, bütün kütüphanecilik araştırma, eğitim ve öğretim kurumlarımıza yürekten başarılar diliyoruz.

Sevgili meslektaşlarımız;

Kütüphanelerimizin içinde bulunduğu durumu ana çizgileri ile belirtme geleneğimizi bu konuşmamızda da sürdürerek her türden kütüphanelerimize ve meslektaşlarımıza ilişkin dilekelerimizi sayın yetkili ve ilgililerin bilgi ve dikkatlerine sunmak dileğündeyiz.

İki yıl önce uygulamaya konulan ve geçen yılki Kütüphane Haftası konuşmamızda eleştirdiğimiz yanlış bir kararla Genel Müdürlük statüsü kaldırılmış ve idari bakımdan Kültür Bakanlığının Kütüphaneler Genel Müdürlüğüne bağlı bir 'şube müdürlüğü' derekesine düşürülmüş bulunan Millî Kütüphane'miz, Kuruluş Kanunu'nun 30'ncu yılını tamamladığı şu günlerde de, söz konusu Kanunun açık ve kesin hükmüne rağmen, bu olumsuz durumunu sürdürmektedir. Millî Kütüphane'nin, Kuruluş Kanunu'nda öngörülmüş olan "Bakanlığın 'merkez' kuruluşu olma ve müstakil çalışma" statüsüne ve sözleşmeli personel çalıştırabilir, harcamalarında Artırma-Eksiltme ve İhale Kanunu'nun sınırlamalarına bağlı olmayan bir 'kurum' yapısına kavuşturulması, bu millî kuruluşumuzun hizmet etkinliğini artıracaktır.

Halk kütüphanelerimiz ile bunlara bağlı birimler olarak hizmet gören çocuk kütüphanelerimizin sayısı, son yıllarda, göze çarpar biçimde artmış olmakla birlikte; ne bu artış yeterlidir, ne de bu kuruluşlarımız nitelik yönünden beklenen gelişmeyi gösterebilmiştir. Bu olumsuz sonuçta, hiç şüphesiz, çeşitli etkenlerin rolü vardır. Bize göre; bu kütüphanelerin açılışında önceden belirlenmiş ilke ve standartlar bulunmaması veya, olsa bile, bunlara uyulmaması, kütüphanelerin yeterli bütçelerle desteklenmesi ve çoğu kendilerinin olmayan elverişsiz yapılarda hizmet sunmak zorunda kalmaları, koleksiyonlarının yetersiz ve gelişmelerinin yavaş olması bu sonucun başlıca sebepleridir. Bu tür kütüphanelere uygulanan personel politikası da üzerine önemle eğilmeyi gerektiren bir husustur: Son iki yılda vuku bulan hükümet ve iktidar değişiklikleri ile birlikte bir

çok halk ve çocuk kütüphanesi yönetici ve görevlilerinin yerleri, olağan-
dışı bir sıklıkla, değiştirilmiş; bu değişiklikler buralarda çalışanlar ara-
sında büyük tedirginlik ve huzursuzlukların doğmasına ve yayılmasına
sebebe olmuştur. Kendilerinden klasik memur anlayışının üstünde hizmetler
beklenen kütüphanecilere uygulanan ve 'siyasî tercih'e dayalı olduğu iz-
lenimini veren bu yer değiştirmeler onlar üzerinde hizmet azimlerini ze-
deleyen bir etki yaratmakta ve kendilerini, ister istemez, 'politize' olmağa
itmektedir. Bu ise, kütüphanelerin ve kütüphanecilerin 'tarafsız hizmet'
ilkesine gölge düşürmektedir. Biz; kütüphane çalışanlarının görev yerle-
rini değiştirme işlemlerinin, ancak her görevlinin önceden belirlenecek
yurt bölgelerinde belli sürelerle çalışmalarını sağlayacak bir 'rotasyon' dü-
zenlenmesinden sonra yararlı ve memnuniyetsizlikleri giderici olabileceğine
inanıyoruz. Bu sebeple de, bu konudaki çalışmalara hemen başlanılmasını ve
rotasyon düzenlemesinden önce yapılacak yer değiştirme uygulamaların-
da çok dikkatli davranılmasını tavsiye ediyoruz. Halk ve çocuk kütüphane-
lerimizin, Kültür Bakanlığının başka birimlerinde hizmetlerinden yararlan-
ılamadığı için görevlerinden alınanların depolandığı yerler olmaktan
kurtarılması da dileklerimiz arasındadır. Bazı kütüphanelerin personel sa-
yısı, son iki yılda yapılagelen bu tür atamalarla, normal kadrolarının üç
katına kadar yükselmiş; söz konusu kütüphanelerde okuyuculara yer kalma-
mıştır. Bu durum, belki de sanıldığı gibi aksine, kütüphanelerimizin hizmet
verimini büyük ölçüde düşürmektedir. Çünkü, küskün ve 'sürgün' edildiği
ruh haleti içinde bulunan bir kimseden, istenirse bile, yararlı bir hizmet
alınamamaktadır. Üstelik, kütüphaneler hizmetinden yararlanılamayan ki-
şilerin değil, hizmete sunulacak kütüphane materyallerinin depolandığı
yerler olmak durumundadır. İlgililerin bu hususu önemle dikkate almala-
rını ve kütüphanelerde âtil durumda bulunan bu personel potansiyelini
yararlı olabileceği başka yerlere aktarmalarını diliyoruz. Halk ve çocuk
kütüphanelerinin çalışanları ile ilgili başka bir gözlemimiz de, bunlara
verilmekte olan 'yan ödeme'lerde, aleyhlerine görülen adaletsizliklerdir.
Gerçekten, halk kütüphanelerinde çalışanların birbirleri ve bunlarla Kültür
Bakanlığının başka birimlerinin aynı ünvanlı görevlerinde çalışanlar ara-
sında, göze çarpar nitelikte 'yan ödeme' adaletsizlikleri bulunmakta ve
bu, meslektaşlarımızın görevlerini güven ve huzur içinde yapmalarını
engellenen bir etken olmaktadır. Kültür Bakanlığının, mensuplarına iliş-
kin 'yan ödeme' statüsünü titizlikle gözden geçirerek, bu tür adaletsizlik-
leri ve kütüphane çalışanlarının mağduriyetlerini giderecek şekilde dü-
zeltmesini bekliyoruz. Çocuk kütüphanelerinde görev yapan öğretmenlerin
okullarda çalışan meslektaşlarının yararlandığı özlük haklarından fayda-
lanmasını sağlamak da, sanırız, hak duygusunun bir gereği olacaktır. Halk

ve çocuk kütüphanelerimiz konusundaki dileklerimizi noktalarken, hazırlanmasında Derneğimizin de önemli katkısı bulunan 'Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği' tasarısının, varsa yanlışları düzeltildikten ve eksiklikleri giderildikten sonra, uygulamaya konulmasının sağlanmasını istiyoruz. Çünkü, bu yönetmelik ile, hizmetlerde görülen karışıklık ve çelişkiler büyük ölçüde giderilecek ve uygulamada bir standarda ulaşmak mümkün olacaktır.

Üniversitelerimiz ve akademilerimiz, sağladıkları 'uzman' kadroları ile, sayıları henüz çok az olan kimi meslektaşlarımıza, başka türdeki kütüphanelerde çalışan aynı aylık derecesindeki meslektaşlarına göre, daha iyi imkânlar sağlamış görünmektedirler. Ancak, kütüphanelerinin daha yeterli hizmet görmesini sağlayacak başka tedbirleri almadıkları, kütüphane görevlilerine bu alanda kolaylıklar sağlamadıkları ve hattâ bazan önlerine büyük ve gereksiz engeller çıkardıkları için, üniversite kütüphanelerimiz de, kendilerinden beklenen hizmet seviyesine ve kalitesine bir türlü ulaşamamaktadırlar. Bünyesinde kütüphanecilik bölümleri bulunan kimi üniversite veya fakülte kütüphanelerimizin, büyük emek, çaba ve masraflarla meydana getirilen ve çağdaş bir anlayışla kurulan kütüphanelerini âdeta okuyuculara kapatır bir uygulama içine sokmuş olmaları, bunların kendi türlerindeki ve başka türlerdeki öteki kütüphanelere örnek olabilecekleri yolundaki umutları gölgelemiştir. Ama, yine de, üniversite kütüphanelerimiz, başka tür kütüphanelere göre, daha iyi durumdadırlar.

Son iki yıl içinde 'okul kütüphaneleri'miz, bir gelişme göstermeleri bir yana, ilgisizlik, eğitim ve öğretimdeki yer ve değerlerinin hâlâ anlaşılammaması veya anlaşılmak istenmemesi yüzünden, yok olma bataklığına biraz daha gömülmüşlerdir. Okulların dersane sıkıntısı içinde bulunmaları, okul kütüphaneleri koleksiyonlarının depolara kaldırılmasının veya tamamen yok edilmesinin mazereti olarak gösterilemez, gösterilmemelidir. Çünkü, kütüphanesiz bir eğitim ve öğretimin başarıya ulaşabileceği düşünülemez. Kütüphanesiz okul, kalbi alınmış insan durumuna düşer. Bu gerçeği dikkate alarak, Millî Eğitim Bakanlığının ve okulu bulunan öteki bütün bakanlık ve kuruluşlarımızın yetkililerini, okullarında her yıl biraz daha artan başarısızlık oranlarının sebeplerini, bir de kuruluşlarının okul kütüphanelerine verdikleri önem açısından değerlendirmeğe davet ediyoruz. Bu vesile ile, bir kaç yıl önce Millî Eğitim Bakanlığının Yayımlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğüne bağlı olarak kurulmuş, fakat özellikle son iki yıldır âdeta 'faaliyetten men edilmiş' bir duruma sokulmuş bulunan 'Okul Kütüphaneleri Şube Müdürlüğü'nü yeniden faal bir hâle getirmesini ve okul kütüphanelerine canlılık kazandırmasını istemeyi bir meslek görevi sayıyoruz.

Özel kütüphaneler olarak adlandırılan resmî ve özel kuruluş kütüphaneleri ise, bağlı oldukları kuruluşların yöneticilerinin anlayış ve tutumlarına bağlı olarak, ya güçsüz ve etkisiz bir 'iç kuruluş' niteliğine bürünmekte, ya da başka türlerdeki kütüphanelere örnek olacak bir gelişme göstermektedirler. Bunların da kendilerine özgü bir takım meseleleri vardır ve çözümlenmek için bağlı oldukları kuruluşların ilgi ve desteğini beklemektedir.

Aziz misafirlerimiz;

Türkiyemizin idarî ve siyasî yapısının bir sonucu olarak bir yönetimin, hattâ bir yöneticinin başladığı bir iş veya işler; o yönetim veya yönetici görevden ayrıldıktan sonra bir yana bırakılabilmekte, sonuçlanmasında önlenilmemektedir. Bu; hiç şüphesiz, yönetimin sürekliliğini engelleyen, aynı çalışmaların def'alarca tekrarlanması suretiyle zaman, emek ve para kaybına sebep olan olumsuz bir davranıştır. Yazık ki, yönetim hayatımız bunun sayısız örnekleri ile doludur. Biz, kütüphanecilik alanında da böyle bir durumla karşılaşmak istemediğimiz için, Kasım 1979'da görevden ayrılan hükümet zamanında Kültür Baaknlığınca ele alınan ve mesleğimiz açısından yararlı olacağına inandığımız bazı çalışmaların, Bakanlığın yeni yöneticilerince sonuçlandırılmasını diliyoruz. Bunlar; hazırlanışında Derneğimizin de katkısı bulunan Derleme Kanunu ve, önce de üzerinde durduğumuz Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği tasarıları ile Türkiye Yazmaları Toplu Kataloğu projesi ve kütüphane araç-gereçlerinin standartlaştırılması çalışmalarıdır. Sözünü ettiğimiz tasarıların düzeltilmesi gereken yanları bulunabilir ve, sanırım, vardır. Önemli olan, bunların sür'atle düzeltilip yürürlük kazanmalarının sağlanmasıdır. Sürdürüldüğünü ve desteklendiğini memnurlukla öğrendiğimiz TÜYATOK çalışmalarının daha da sür'atlendirilip, başlatanlara ve sürdürenlere minnet ve şükran borçlu olduğumuz bu büyük ve değerli projenin bir an önce sonuçlandırılması, veriminin alınması yararlı olacaktır. Kütüphanelerimizde kullanılacak her türlü araç ve gereçlerin standartlaştırılması yolunda Kültür Bakanlığı ile Devlet Malzeme Ofisi arasında başlatılıp gerçekleşme safhasına yaklaşmış çalışmaların kısa zamanda sonuçlandırılması da kütüphane hizmetlerini kolaylaştırmak ve sür'atlendirmek açısından ve malî bakımdan gereklidir.

Kültür Bakanlığımızın, kütüphaneciliğimizin artık müzminleşmiş ve kemikleşmiş bir derdi haline gelmiş bulunan, Ayniyat Talimatnamesi'nin kütüphanelerde okuyucu hizmetine sunulan kitaplara ilişkin hizmeti sınırlayıcı hükümlerinin düzeltilmesi ve kefalet aidatı kesilen meslektaşlarımıza 'aynıyat sorumluluk payı' verilmesi konularını ele alıp sonuçlandırmasını

istemek ve beklemek de hakkımızdır, sanıyoruz.

Değerli misafirlerimiz;

Sözlerimi iki yıldan beri sık sık tekrarlanan iktisadî operasyonların kütüphaneciliğimizi etkileyen yönüne temas ederek bağlamak dileğindedim. Bu operasyonlar sonucunda kâğıt fiyatlarına üst üste yapılan astronomik zamlar, basımevlerinin araç-gereçlerine ilişkin giderlerine, öteki hizmet ve harcamalarına ve işçi ücretlerine yansıyan büyük artışlar yayıncılık hayatını büyük ölçüde ve olumsuz yönde etkilemiş, yayımların büyük ölçüde azalmasına, fiyatlarının da kısa bir zamanda on kat yükselmesine sebep olmuştur. Böylece, kişilerin kendilerinin sahip olacakları kitaplar edinmeleri imkânsızlaşmıştır. Bu durum, kütüphanelere olan ihtiyacı artırmış, onları daha da aranırduruma getirmiştir. Çünkü, okumak istedikleri eserleri kendi imkânları ile edinemeyenler, tabii olarak, bunları kütüphanelerde bulmak, okuma susuzluklarını orada gidermek isteyeceklerdir. Kişilerin okuma ihtiyacını karşılamak kütüphanelerin, kütüphaneleri okuyucuların arayacağı okuma materyalleri ile donatmak ise, hiç şüphesiz, devletin görevidir. Bu bakımdan, Devletimizin, iktisadî operasyonlar sonucunda iyice yetersizleşen kütüphane materyali satınalma ödeneklerini bu önemli ve vazgeçilmez ihtiyacı karşılayabilecek bir seviyeye yükseltmesi beklenir.

Kütüphane Haftamızı, Derneğimizin, Millî Kütüphane Kuruluş Kanunu'nun 30'ncü yılını, Ankara Üniversitesi DTCF Kütüphanecilik Bölümünün Kuruluşunun 25'nci yıldönümünü yürekten kutlar; hepinizi saygı ve sevgilerle selamlarım.

KÜTÜPHANELER GENEL MÜDÜRÜ ABDÜLKADİR SALGIR'IN AÇILIŞ TÖRENİNDE YAPTIĞI KONUŞMA

XVI. Kütüphane Haftası münasebetiyle açılış törenini şerefliendiren seçkin misafirlerimizi ve meslektaşlarımızı saygılarımla selâmlarım.

1964 yılından beri her yıl kutlanmakta olan Kütüphane Haftası ile, ilgililere kütüphaneleri hakkında yerine getirmeleri arzu edilen hususlar hatırlatılmakta ve temennilerde bulunmaktadır. Amaçlarına ve hitabetiği okuyucularına göre çeşitli sınıflara ayrılmış olan kütüphanelerin görev ve sorumlulukları da birbirinden farklıdır. Meselâ, bazı ülkelerde millî kütüphane hizmeti de gören üniversite kütüphaneleri, amaçlarına göre koleksiyonlarını oluşturan birer ilim kütüphaneleridir. Ankara Üniversitesi

gibi, fakülteleri şehrin muhtelif semtlerine dağılmış olan üniversitelerin kütüphaneleri, çeşitli teknik ve ilmi çalışmalar dışında, en azından, üniversitelerinin bünyeleri içinde yer almış olan fakülte kütüphanelerindeki koleksiyonların bir toplu kataloğunu hazırlayarak, öğretim üyelerine, yardımcılarına ve öğrencilerine aradıkları kitabın hangi kütüphanede bulunduğunu öğrenebilme imkânını verirler. Hatta, buldukları bölgedeki ilim kütüphanelerinin koleksiyonlarına ait fişleri de toplu kataloğa dahil etmek suretiyle okuyucularının yararlanma imkânlarını genişletirler. Aynı durumda olan Ankara Üniversitesi Kütüphanesi, bildiğimiz kadarı ile, gayet kolay bir teknikle hazırlanabilen böyle bir toplu kataloğa henüz sahip değildir. 26 yıldır bünyesinde bir kütüphanecilik okulu da bulunan Ankara Üniversitesi, Kütüphanecilik Bölümü öğrencilerinin çalışmaları ile, fakülte kütüphanelerinin bir toplu kataloğunun hazırlanmasını plânlayabilirdi. Aslında, şimdiye kadar, gayet zengin kitap koleksiyonlarına sahip üç üniversitenin bulunduğu Ankara'da, Üniversite Kütüphanelerinin, diğer üniversitelere örnek olabilecek bir toplu kataloğunun hazırlanması da gerekirdi. Daha önce de belirttiğim gibi, Kütüphane Haftaları, unutulmuş veya ihmal edilen çalışmaların hatırlatılmasına vesile olduğundan biz kütüphaneciler için müstesna bir değer taşır.

Kütüphaneler, bir milletin ilim, sanat ve edebiyat alanlarında ve teknik konularda vücade getirdiği hertürlü yazma, basma ve sanat ürünlerini toplayan ve istifadeye sunan millî hazinelerdir. Bir ülkenin fikrî kalkınmasında kütüphanelerin oynayacakları roller, okulların yapacağı görevlerden çok daha önemlidir. Bunun için, kütüphane memurlarının, kütüphanecilerin ve konu uzmanlarının çok iyi yetişmeleri ve yetiştirilmeleri gerekir. Bir milletin hakiki ve asli güç kaynağı kendi insanıdır. Bu sebeple, insan kaynağının âzami ölçüde gelişmesi, verimli ve yararlı kılınması, bu güce verilen öneme bağlıdır. Bu anlayış içinde, kütüphaneciliğimizde insan gücünün yetiştirilmesine, yani eğitim ve öğretimine gösterilecek gayretler, kültür kalkınması yolundaki çalışmaların en önemlisi olmalıdır. Ülkemizin kalkınma planları, kültür sektörüne gerekli insan gücünün, iyi bir şekilde yetişmesini öngörmekte, bu insan gücünün yetiştirilmesi sorumluluğunda ağırlığı üniversitelere vermektedir. Dolayısıyla ülkemizin kütüphanecilik alanındaki kalkınması da, kütüphanecilik öğretimine yer vermiş bulunan üniversitemizin bu konuya gereken önemi vermelerine bağlıdır.

Halen Ülkemizde üç üniversitede Kütüphanecilik bölümü vardır. Bunlar, üniversite kütüphanelerinin, akademi kütüphanelerinin, Millî Kütüphanenin, halk kütüphanelerinin, çocuk kütüphanelerinin, yüksek okul kü-

tüphanelerinin, lise ve dengi okul kütüphanelerinin, diğer okulların kütüphanelerinin, bakanlıkların ve çeşitli İktisadî devlet teşekküllerinin kütüphanelerinin kütüphaneci ihtiyacını karşılayabilmek için kütüphaneci yetiştirmektedirler. Her kütüphanecilik bölümü, ayrı bir müfredat programına göre eğitim ve öğretimine devam etmektedir. Kütüphanecilik, uygulamalı bir meslek dalı olduğu ve buralardan yetişenler, kütüphanecilikte yurt çapında bir birlik içerisinde çalışmak, kataloglamada tasnifte bir işbirliği yapmak zorunda oldukları halde bu üç bölüm, henüz, kütüphanecilik eğitim ve öğretiminin memleketin ihtiyacını karşılayacak şekilde belirli bir öğretim programı üzerinde birleşmemişlerdir. Kütüphanecilik okulu öğretim üyelerinden J. Periam Danton, "La Formasyon du Bibliothecaire" adlı kitabının birinci cildinde: "Bir kütüphanecilik okulu, ya ülkenin ihtiyacı olan kütüphanecileri yetiştirmek amacıyla veya bir bölgenin ihtiyacını karşılamak amacıyla kurulabilir. Her iki durumda da okul, öğrencilerini kullanacak olan kurumların ihtiyaçlarını göz önüne almalı, öğrencilerine en iyi formasyonu verebilmek amacıyla, kütüphanelerde istenecek çalışma şekillerini tesbit etmelidir. Bir okul bu iki soruya tatmin edici şekilde cevap vermiyorsa, bu okulun kullanıcılarının kendilerinden beklediği çalışmayı yapabilmeye muktedir kalifiye kütüphaneciler yetiştirmesi beklenmemelidir." demektedir. Henüz kendi aralarında, memleketimizin yukarıda sözünü ettiğimiz kütüphanelerinin ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir müfredat programına bir birliğe kavuşturamayan kütüphanecilik bölümlerinin yetkilileri, kütüphaneciye ihtiyacı olan kuruluşlarla bir diyalog kurmamışlardır.

Kütüphanecilikte ve kütüphanecilik eğitiminde çok ileri seviyede olan ülkelerin kütüphanecilik okullarında 1960 larda, "Mukayeseli Kütüphanecilik" dersi müfredat programına alınmaya başlanmıştır. Bu dersin amacı, öğrencilere, kütüphanecilik alanında diğer ülkelerdeki gelişmeler hakkında bilgi vermek, öğretim üyelerinin program geliştirme konusundaki araştırmalarına imkân sağlamaktır. Başka ülkeler, her konuda birbirlerinin tecrübelerinden âzamî derecede yararlanmayı planladıkları halde, bizim kütüphanecilik okulları ülke içerisinde bile kendi aralarında olumlu bir diyalog kuramamışlardır. Durumumuz böyle iken, Çukurova Üniversitesi de bir Kütüphanecilik Enstitüsü kurmuştur. Üniversite Rektörlüğüne bağlı olarak kurulmuş olan Kütüphanecilik Enstitüsünün Yönetmeliği de pek tatminkâr değildir. İlki 26 yıl önce kurulmuş üç kütüphanecilik bölümü varken, gereken işbirliği yapılmadan kurulan bir Kütüphanecilik Enstitüsünün pek çok aksak tarafları olacağı tabiidir. Arzumuz, kütüphanecilik okullarının kısaca anlatmaya çalıştığım şekilde hareket ederek, memleke-

timizin istediđi ve kütüphanelerimizin beklediği formasyonda kütüphaneci yetiřtirmeleridir.

Bizde yalnız üniversite seviyesinde yetiştirilmesi düşünölen kütüphane personelinin yetişme tarzları diğer ölkelerinden farklıdır. Bu durumu, vak-tinizi almamak için yalnız bir kaç örnekle belirtiyim.

Almanya'da :

- Fachschule für Bibliothekare. Leipzig. (Üniversiteye girme hakkını kazanmış 12 yıllık lise mezunları için) Süre 4 yıl (2 yıl teorik 2 yıl pratik). Halk kütüphaneleri ve sendika kütüphaneleri için kütüphaneci yetiştirmektedir.
- Bayerische Staatsbibliothek Bibliotheksschule, München. (Üniversite mezunları için 2 yıl, ünvan : Wissenschaftlicher Bibliothekar) Ortaokul mezunları için (9 yıllık ortaokul mezunu en az 16 yaşındakiler için, süre 2 yıl, ünvan : Diplom Bibliothekar.)
- Bibliotheksschule Frankfurt Am Main. (Süre, lise mezunları için 3 yıl, 2 ay hazırlık kursları, 22 ay uygulama, 1 yıl teorik dersler) Üniversite mezunları için 2 yıl, 1 yıl uygulama, 1 yıl teorik dersler. Öğretim üyesi sayısı 45.

Avusturya'da :

- Ausbildungskurs für Bibliothekare an Wissenschaftlichen Bibliotheken, Österreichische Nationalbibliothek. (Süre, üniversite mezunları için 21 ay, üniversiteye girmeye hak kazanmış lise mezunları için 18 ay.)

Fransa'da :

- Ecole Nationale Supérieure des Bibliothèques, (Üniversite mezunları yarışma sınavı ile alınır, süre : 1 yıl).
- Ecole de Bibliothécaires et Documentalistes. (Süre, Üniversite mezunları için 1 yıl, lise mezunları için 2 yıl)

Yugoslavya'da :

- Srednja Bibliotekarska Skola. (Süre, 8 yıllık ortaokuldan sonra 4 yıl)
- Pedagoška Akademija (Süre, Üniversiteye girmeye hak kazanmış lise mezunları için 2 yıl)
- Université de Zagreb. (Süre, Üniversite mezunları için 2 yıl)

Kütüphanecilik okullarında okutulan derslerin saat toplamları da farklı. Meselâ, A. B. Devletlerinde Kütüphanecilikte master yapanlara en az 360 saat, İngiltere'de 380 ile 480 saat arasında ders verilmektedir. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliğinde, liseden sonra 4-5 yıl kütüphanecilik tahsili görenler, bu süre içinde, halk kütüphanelerinde görev alacak olanlar 2.167 saat, tarım kütüphanesi uzmanlığı tahsili yapanlar stajları hariç 1.730 saat ders görmekteyler. Bizim kütüphanecilik okullarında da, 'Mukayeseli Kütüphanecilik' dersleri okutulsa idi, bu okulların tecrübelelerinden, özellikle uygulama konularında yararlanabilmemiz mümkün olabilirdi.

Görüldüğü gibi kütüphaneciler, çeşitli kaynaklardan, çeşitli derecelerde yetiştirilmekte, uygulamaya öğretim kadar yer verilmektedir. Kütüphanecilik uygulamalı bir meslek olduğuna göre, bir kısım öğretim üyelerinin uygulamacı olmaları, göreve yeni başlayacak olan öğretim üyesi yardımcılarının, tam teşkilâtli bir kütüphanede sorumluluk taşıyan görevlerde başarı ile en az üç yıl çalışmaları gerekir. Aksi halde, yazdığı bir kitapta, 8°'yi (oktav boyu), "normal boydaki baskı kâğıdının sekize katlanmasıyla oluşan kitap boyu"; veya cilt katalogda bulunulması gereken fişlerden bahsederken, "kitap katalogda yazar fişi, kitap fişi ve temel fiş yer alır" diyecek kadar büyük yanlışlıklar yaparak öğrencilerine yanlış bilgiler verebileceklerdir. Kütüphanecilerimizin iyi yetişebilmeleri için, ilkin öğretim üyelerinin iyi yetişmeleri konusunda gereken tedbirler alınmalıdır.

Memleketimizin kütüphaneciye olan ihtiyacından da kısaca bahsedeyim. Şimdi, sözünü edeceğim kütüphaneci ihtiyacını, öğretim üyelerinin Türk kütüphaneciliğine kazandırdıkları kitaplarda ileri sürülen ve literatüre geçmiş olan standarttan yararlanarak ve buralarda verilen asgari ölçüleri alarak, Dördüncü 5 Yıllık Kalkınma Plânındaki verilere göre tespit ettim. Yararlandığım istatistikler, 1976 - 1978 yıllarına aittir. 3.750'si il ve ilçelerde, 37.310'u bucak ve köylerde olmak üzere, eğitim öğretim yapmakta olan 41.060 ilkokulun 5.348.0000 öğrencisinin kütüphane ihtiyacının karşılanmasını halk ve çocuk kütüphanelerine bırakarak, orta öğretim kütüphanelerinin kütüphaneci ihtiyacını tespitte çalıştım :

	Çağ Nüfusu	Öğrenci Sayısı
— Genel ve meslekî ortaokullar	3.005.000	1.117.789
— Lise ve dengi okullar	2.902.000	715.162
— Üniversite ve yüksek okullar		347.239

Toplam = 2.180.190

Plân hedeflerine göre 1983-1984 durumu

— Genel ve mesleki ortaokullar	1.862.000
— Lise ve dengi okullar	1.113.000
— Üniversite ve yüksek okullar	589.000

Toplam = 3.573.000

Türkiye için verilen standartların asgarisine göre ihtiyaç duyulan kütüphaneci sayısı, 2.180 dir. 1983-1984 ders yılında ihtiyaç duyulacak kütüphaneci sayısı, 3.573 tür. Bugün için ihtiyaç karşılanmış olsa bile, 4 yıl sonra, mevcut standartlara göre daha 1.593 kütüphaneciye ihtiyaç duyulacaktır. Sayın Prof. Dr. Osman Ersoy'un, "Halk Kütüphanelerimiz Üzerine Bir Araştırma" adlı bilimsel eserine göre, "Her on bin kişiye meslekten yetişmiş bir memur vermeyi..." de plânlarsak memleketimizin meslekten yetişmiş kütüphaneciye olan ihtiyacını net olarak tespit etmemiz mümkün olabilecektir. Bu kabil personel planlamalarında emekliye ayrılanları, meslek değiştirenleri, evlenerek meslekten ayrılan hanımları ve vefat edenleri de dikkate almak gerekir. Bahsettiğimiz şekilde hesaplanarak tespit edilecek sayı, verilen standartlar bir gerçeğin ifadesi ise, ilmi araştırmalara göre tespit edilen bir sayı olacaktır. Aslında bundan daha az sayıda iyi yetişmiş kütüphaneci ile kütüphanelerimizi istenilen seviyeye getirmek mümkündür. Kütüphanelerimizin bunca yetişmiş kütüphaneciye ihtiyacı varken, 1977-1978 ders yılında Ankara Meslek Yüksek Okulu bünyesinde, daha ziyade, okul kütüphanelerinin ihtiyacını karşılayacak personeli yetiştirmek maksadı ile açılmış bulunan kütüphanecilik şubesinin, bundan önceki idare tarafından kapatılmasının sebebini, ilgililerin kendi koydukları standartları kabul etmemiş olmalarında aramak gerekir.

XVI. Kütüphane Haftasında ileri sürülen görüşlerin ışığı altında, ilgililerin, noksanlarımızın tamamlanması için gereken gayreti göstereceklerini umar, tekrar hepinizi saygılarımla selâmlarım.

* * *